

Masal nedir?

Genellikle halkın oluşturduğu, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla olağanüstü durum ve olayları yine olağanüstü kahramanlara bağlayarak anlatan halk hikâyelerine **masal** denir.

Masalları özellikleri nelerdir?

- Masallar tamamıyla hayal gücü ürünüdür. Gerçekle organik bir bağ söz konusu değildir.
- Düzyazı ile yazılır. Bununla birlikte Şiir-düz yazı karışık olan masal örnekleri de vardır.
- Masallar, meydana geldiklerinde bir kişinin malıyken, yaygınlaştıkça, yöreden yöreye, ülkeden ülkeye geçtikçe halkın malı olur. Masal, anonim bir türdür.
- Masallarda genellikle iyilik – kötülük, doğruluk – haksızlık, adalet – zulüm, alçakgönüllülük – kibir... gibi zıt durumların temsilcisi olan kişilerin mücadelelerinden veya insanların ulaşılması güç hayallerinden söz edilir.
- Masallarda yer ve zaman kavramları belirsizdir. Mekân adı olarak genellikle “Hint, Yemen, Kaf Dağı, Çin, Maçın” kullanılır.
- Anlatımda genellikle geniş zaman veya öğrenilen geçmiş zaman kipi (-mişli geçmiş) kullanılır.
- Anlatım kısa ve yoğundur.
- Masal kişileri her tabakadan seçilebilir. Masallarda cinler, periler, devler de rol alır.
- Masalların bir kısmı hayvanlarla ilgilidir.
- Masalların çoğu ” bir varmış, bir yokmuş” ya da ” evvel zaman içinde, kalbur saman içinde” gibi ifadelerle başlar. Bunlara **tekerleme** ya da **döşeme** denir. Tekerlemeden sonra olay ve dilek bölümleri gelir. Türk masallarında dilek bölümü “Onlar ermiş muradına .. ” ya da ” gökten üç elma düştü.” biçiminde başlar.
- Masallarda milli ve dini motiflere hemen hiç yer verilmez.
- Masallarda genellikle bir eğitim amacı saklıdır; masallar bu yönüyle didaktik (öğretici) bir nitelik taşır.

MASALLARIN BÖLÜMLERİ

Masallar genellikle üç bölümden oluşur. Bunlar: döşeme, gövde ve dilek bölümüdür.

Döşeme Bölümü: “Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, deve tellal iken, pire berber iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallan iken...” ya da “bir varmış bir yokmuş, ...” gibi kalıplaşmış, konuyla ilgisiz bir sözle başlar. Bu kalıplaşmış sözlerin kullanım amacı dinleyicilerin ilgisini çekerek onları masala hazırlamaktır.

Gövde Bölümü: Masalda anlatılan olayın yer aldığı bölümdür. Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşur. Masal kahramanlarının başlarından geçenler bu bölümde anlatılır. Dinleyicinin merakı uyarılır, olay bir noktada düğümlenir. Sonuç bölümünde düğümler çözülür, olay bir sonuca bağlanır. İyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır.

Dilek Bölümü: Masal sonunda anlatıcının iyi dileklerde bulunmasıdır. İyi dilek cümlesi genellikle “Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.” ya da “Gökten üç elma düşmüş, biri kahramana, biri anlatana, biri de dinleyenlere.” şeklinde kalıplaşmış cümlelerdir.

KURNAZ KURT MASALI

Bir varmış bir yokmuş, Evvel zaman içinde şu bizim Çin’de. Develer tellâl, pireler berber iken, ben anamın anasının beşiğini tıngır mıngır sallan iken, Kalbur elek, kambur felek üstüne söz ederken. Ulu mu ulu, yüce mi yüce bir dağ varmış. Ama ne dağ ne dağmış. Dağ mı desem bağ mı desem diye gören şaşarmış. Doruğuna bakan dağ, eklerindeki bağlara bakan bağ dermiş. İşte bu dağın yüce doruklarında bir kurt belirmiş.

Kurt da kurtmuş hani. Canavar gözlü, kalın enseli, ziyankâr mı ziyankâr bir yaratılmış. Gece düze iner, köye girermiş. Köyün keçi, at, eşek Allah ne verdiyse yermiş. Har vuranın harman savuranın hesabı köyün alıkıranı kesilmiş. Köylüler, bakmışlar ki, olacak gibi değil; sarılmışlar silâha, koyulmuşlar etekleri bağ yüce dağ yoluna.

Az gitmişler uz gitmişler derken dağa gelip yedi koldan dağı taramaya koyulmuşlar. Aman dememişler, uyku nedir bilmemişler, yedi gün yedi gece kurdu izlemişler. En sonunda kurdu görmüşler. Ama ne var ki, vuramamışlar. Bu sefer yedi kolda yedi tuzak kurmuşlar. En sonunda kurnaz kurdu tutup köy odasına getirmişler.

Köy odası bir âlemdir. Orada kanun köyün gelenekleri ile töresidir. Kanun demek dayak demektir. Bunları bilen kurt odadakilerden korkmuş. Odadakilerde kurttan korkmuşlar. Dayak yerine sorgu sual etmişler. Bire kurt demişler, hayvanlarımızı niçin yiyorsun? Yazık değil mi fakir fukaraya? Kurt önce susmuş, sonra da soruya şöyle karşılık vermiş.

“Ben bir kurdu. Bende de can var. Sizin gıdanız ekmek ise benimkisi de et. Hayvanlarınızı yemeyeyim de ne yiyeyim? İstiyorsanız hayvanlarınızın kurtulmasını, getirirsiniz her gün bir kilo et bana, O zaman yemem hayvanlarınızı.”

Köylüler çaresiz peki demişler, kurdu dağa koyvermişler. Bir yuva yapmışlar köylüler kurda. Sıraya koymuşlar kendilerini. Sırası gelen eti götürür kurdu beslemiş. Ne var ki, günler günleri, haftalar haftaları kovalamış derken, akan zaman içinde köyün hayvanları bitmeye ramak kalmış. Bakmışlar ki, olacak gibi değil; vazgeçmişler et götürmekten köylüler. Kurt yuvasında bir gün iki gün derken sabırla beklemiş, köylülerin et getirmelerini. Bakmış ki, ne gelen var ne giden gözleri kararmış açlıktan, kulakları düşmüş yere. Gözlerinde bir kin, bin öfke. Kalkmış yerinden kurt, yavaş yavaş inmiş düze. Bakmış ki, bir eşekle sıpası otuluyor düzde. Eşekten bir kilo, sıpasından yarım kilo kararlayıp yemiş. Gerisin geriye dönüp yuvasına girmiş.

Akşam olmuş, eşek, sıpası ile eve geri gelmiş. Attığı nara ile dağı taşı inletmiş. Kurttan ağlaşmış, sahibinin yüreği dağlanmış. En sonunda sahibi soluğu köy odasında almış. Toplanmış köylüler, koyulmuşlar yola. Kurdu tutup getirmişler tekrar köy odasına Eeee... Demişler söyle bakalım:

“Niçin yedin eşek ile sıpasını?” Kurt kaldırmış başını, vermiş karşılığını.

“Et getirmezseniz yerim bile danasını.” İyi ama demiş köylüler:

“Bak köyde hiç hayvan kalmadı. Ne çift sürecek, ne de güdülecek hayvan, bizler ne ederiz bu zaman.”

“Ben anlamam demiş kurt. Yoksa sizi de yerim.”

İşte o zaman olan olmuş, odadakiler bir iyice korkmuş. Bir çift söz etmeden, yan gözle bile kurda bakmadan dışarı çıkmışlar. Kurt kahkahayı basmış.

Meğer o da korkmuş. Yaptığı kurtulmak için yolmuş. Odadan çıkmış. Kaçıp bilmedik illere gitmiş, Gidiş o gidiş. Bir daha ne kurdu gören olmuş, ne de köyün hayvanlarını yiyen. Onlar ermiş muradına, darısı dertlilerin başına.

Derleyen: Numan KARTAL

<https://www.kulturportali.gov.tr/portal/kurnazkurtmasali>

[1] Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, 1969, sayı:234

MASALI YORUMLAYALIM

Masaldaki döşeme/tekerleme bölümünü aşağıya yazalım.

.....
.....

Masaldaki dilek bölümünü aşağıya yazalım.

.....
.....

Masalda kullanılan deyimler hangileridir?

.....
.....

Masalın vermek istediği mesajı yazalım.

.....
.....

Masalda ön plana çıkan olağanüstü olaylar nelerdir?

.....
.....

Masalda hangi zaman kipi kullanılmıştır?

.....
.....

Masalda ön plana çıkan değerler nelerdir?

.....
.....
.....

Masala alternatif bir son yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....